

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Розв'язання проблем	Запобігання конфліктам та розв'язання їх	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство
-----------------------	--------------	---------	------------	---------------------	--	--------------	------------------------	-----------------------	---------------------	----------------------

Ефективне спілкування

Мета

Дослідити прогрес у розвитку засобів комунікації. Розвивати навички спілкування: вміння говорити, слухати, встановлювати контакти з іншими людьми.

Очікувані результати

Наприкінці заняття учні:

- доводять існування швидкого прогресу в розвитку засобів комунікації;
- розпізнають вербальні й невербальні канали комунікації;
- називають вербальні й невербальні ознаки активного слухання;
- демонструють уміння уникати непорозумінь — висловлюватися конкретно, ставити уточнювальні запитання.

Обладнання і матеріали

- Класна дошка і кольорова крейда або фліпчарт і фломастери.
- Комп'ютер, доступ до інтернету, мультимедійний проектор (бажано).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати Роздавальні матеріали для учнів.
- Роздрукувати 1 екземпляр Додатку 4.1 та розріжте його на дві частини.
- Учні у групах готують повідомлення про розвиток засобів комунікації.
- Перевірити презентацію до теми.

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	4 хв
Мозковий штурм	3 хв
Робота у групах	7 хв
Робота у групах «Канали комунікації»	11 хв
Інформаційне повідомлення «Навички комунікації»	2 хв
Вправа «Зіпсований телефон»	6 хв
Міні-лекція «Як уникати непорозумінь»	3 хв
Читання та обговорення вірша	4 хв
Підсумкові завдання	5 хв
<i>Усього тривалість</i>	<i>45 хв</i>

Рекомендації щодо проведення уроку

Відкритий мікрофон

Якщо в класі понад 20 учнів або не вистачає часу, виконайте вправу в парах.

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок. Запитайте учнів: «Про що ми говорили на минулому уроці»? Вислухайте відповіді охочих, підсумуйте: «На минулому уроці ми з вами вчилися говорити "Ні" небезпечним пропозиціям».
2. Оголосіть тему уроку: «Сьогодні ми більше дізнаємося про спілкування (комунікацію) і як зробити комунікацію ефективнішою».
3. Вправа на знайомство.
  - Запропонуйте учням по черзі оригінально привітатися з класом, використовуючи не просто слова («привіт», «здрасуйте», «доброго дня»), а й міміку, жести, тон голосу.

Мозковий штурм (діти згадують про різноманітні засоби комунікації)

Слово вчителя: «Спілкування (комунікація) — це обмін думками, почуттями, враженнями, тобто повідомленнями. Воно відбувається не лише між тими, хто бачать одне одного».

Запитання для обговорення:

- Як можна спілкуватися на відстані? (Інтернет, телефон тощо.)

Слово вчителя: «Усе це — засоби комунікації. Вони весь час удосконалюються, і ми з вами дослідимо їх прогрес».

Робота у групах

- Запропонуйте групам підготувати сценку про засоби комунікації, які існували:

група 1 — у давні часи;

група 2 — коли були дітьми їхні дідуся і бабусі;

група 3 — у дитинстві їхніх батьків;

група 4 — сучасні засоби комунікації.

- Демонстрування груп від найдавніших до сучасних засобів комунікації.

Запитання для обговорення:

- Спробуйте уявити, які засоби комунікації з'являться через 20 років?

Підсумуйте: «Як бачимо, засоби комунікації дуже швидко вдосконалюються».

Робота у групах «Канали комунікації» (продемонструвати важливість невербального спілкування)

1. *Слово вчителя:* «Повідомлення передаються словами, тобто вербально (усно чи письмово), і без слів — невербально (за допомогою інтонації, сили голосу, темпу мовлення, а також міміки, жестів, положення тіла)».
2. Запропонуйте учням розрахуватися на «каченят», «песиків» і «коників», відтак заплющити очі й об'єднатися у групи лише за допомогою характерних звуків.
3. Завдання: кожна група має показати відповідну телепрограму без слів, тільки жести, пози, міміка. Інші групи мають відгадати.

група 1 — «Майстер-шеф»;

група 2 — «Голос країни»;

група 3 — «Розсміши коміка».

Запитання для обговорення:

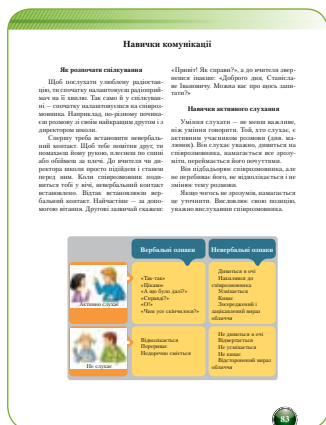
- Як ви відгадали назву програми?
- Яку програму було відгадати найлегше? Яку найважче? Чому?

Підсумуйте: «Людям потрібно розвивати навички комунікації, які ще називають

навичками ефективного спілкування. Адже ті, хто вміють спілкуватися, почуваються благополучнішими і щасливішими, ніж ті, хто не мають добре розвинутих соціальних навичок. Найважливішими навичками комунікації є: уміння розпочати спілкування, розуміти і використовувати "мову жестів", активно слухати, уникати непорозумінь».

Інформаційне повідомлення «Навички комунікації» (як розпочати спілкування)

1. Запропонуйте трьом охочим зачитати вголос у Роздавальних матеріалах інформацію «Як розпочати спілкування» і «Навички активного слухання». Після цього поясніть учням про вербальне і невербальне спілкування та активне слухання (інформація з таблиці).

Підсумуйте: «Для ефективного спілкування потрібно володіти навичками активного слухання і вміти встановлювати невербальний контакт».

Вправа «Зіпсований телефон» (перевірити якість повідомлення, переданого лише невербально)

- Об'єднайте учнів у дві команди, розрахувавши їх на «день» і «ніч», вишикуйте у дві шеренги. Покажіть учням,

які стоять у шерензі першими, малюнки (Додаток 4.1), а вони невербально мають передати їх зміст наступному учасникові.

- Попросіть останніх у шеренгах учнів намалювати те, що вони зрозуміли. Порівняйте ці малюнки з тими, які є у вас.

Запитання для обговорення:

- Чи складно вам було зрозуміти одне одного?
- Що вам заважало? (*Заборона говорити.*)
- Що могло б допомогти? (*Якби можна було перепитати.*)

Підсумуйте: «Щоб краще зрозуміти співрозмовника, треба мати змогу ставити уточнювальні запитання».

Міні-лекція «Як уникати непорозумінь» (правила для уникнення непорозумінь у спілкуванні)

1. Запропонуйте учням по черзі зачитати вголос інформацію «Правило ефективної комунікації» з Роздавальних матеріалів для учнів.

Запитання для обговорення:

- Наведіть приклади ситуацій, у яких треба уточнити інформацію (*коли домовляєшся про зустріч, коли тебе кудись запросили*).
- Згадайте подібну ситуацію зі свого життя.

Підсумуйте: «Щоб уникнути непорозумінь під час спілкування, треба висловлюватися конкретно і не боятися перепитувати те, що незрозуміло».

Читання та обговорення вірша (відсутність навичок ефективного спілкування може призвести до конфлікту)

1. Запропонуйте учням прочитати вірш про виноград і дати відповідь на запитання внизу сторінки (Завдання 1 із Роздавальних матеріалів для учнів).

Запитання для обговорення:

- Як можна було б уникнути сварки?
- Яке із трьох правил «Відповідність. Конкретність. Уточнення» стало б у нагоді героям?

Підсумуйте: «Конкретність та вміння уточнювати повідомлення допоможуть уникнути помилок у спілкуванні».

Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)

1. Поміркуйте, яке уточнювальне запитання треба поставити, коли тобі кажуть:
  - «Приймай ці ліки, аж поки тобі стане краще» («Скільки днів?»)
  - «Зателефонуй мені» («Завтра підійде?»)
  - «Приходь до мене на день народження» («На котру годину?»)
  - «Заходь у гості» («Наступного понеділка підійде?»)
2. Зачитайте висновки:
  - Спілкування — це обмін думками, почуттями, враженнями, тобто повідомленнями.

- Засоби комунікації допомагають людям спілкуватися на відстані. Вони весь час удосконалюються.
  - Повідомлення передаються вербально й невербально. Якість спілкування залежить передусім від уміння говорити і слухати, розуміти і володіти «мовою жестів».
  - Непорозуміння — це помилки у спілкуванні. Конкретність і вміння уточнювати повідомлення допоможуть уникнути цих помилок.
3. Домашнє завдання (діти виконують за бажанням).
    - Запропонуйте учням виконати Завдання 2 у Роздавальних матеріалах для учнів.

4. Попросіть їх за бажанням по черзі дати відповідь на запитання: «Що корисного ви дізналися сьогодні?»
5. Завершальна вправа.
  - Поки ви рахуєте до п'яти, учні мають потиснути руки якомога більшій кількості учасників. До чотирьох рахуйте в нормальному темпі, а відтак уповільніть рахунок (чотири з чвертю, чотири з половиною...), щоб усі встигли подякувати одне одному.

Додаток 4.1

